

3. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17> (дата звернення: 04.10.2017).

4. Про результати роботи з організованими групами та злочинними організаціями (2016 рік) // Генеральна прокуратура України : офіц. сайт. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112759&libid=100820&c=edit&c=fo (дата звернення: 04.10.2017).

5. Впровадження поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду (Community policing) на Вінниччині // Експертний центр з прав людини : сайт. URL: <https://ecpl.com.ua/news/vprovadzhennya-politsejskoji-diyalnosti-orijentovanoji-na-hromadu-na-vinnychni/> (дата звернення: 04.10.2017)

Одержано 05.10.2017

УДК 342.922

Валерій Янісович ДАУГУЛЬ,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД ЩОДО РОЗКРИТТЯ ЗМІСТУ ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Для забезпечення реалізації принципу законності діяльності органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин необхідно створити ефективну систему гарантій законності в практичній діяльності цих органів. Мова йде про цілу систему заходів, механізмів, які покликані стимулювати і гарантувати додержання законів, тому що недостатньо проголосити законність та її принципи, недостатньо видати хороші закони – необхідно, щоб існували певні гарантії цих цінностей, їх реальність, доступність, ефективність [1, с. 420].

В енциклопедичній літературі висловлюється думка, що поняття «гарантії законності» охоплює усю сукупність об'єктивних і суб'єктивних чинників, спрямованих на практичну реалізацію прав та свобод, на усунення можливих перешкод їх повного або належного здійснення [2, с. 555].

У свою чергу, О. Ф. Скакун наголошує, що коли немає гарантій, то права, свободи та обов'язки людини і громадянина приймають форму «заяв про наміри» [3, с. 203], тобто носять декларативний характер. А. Ю. Олійник визначає гарантії, як відповідні умови і засоби, що сприяють перетворенню в життя проголошених прав, свобод та обов'язків [4, с. 156].

Слід констатувати, що гарантії законності мають потрійне призначення: втілення в життя принципу законності, підтримання безперервної дії принципу законності та відновлення, у випадку порушення

принципу законності, його дії. З цього приводу П. М. Рабинович зазначає, що гарантії законності – це засоби, за допомогою яких втілюється, охороняється, а у випадках порушення відновлюється режим законності [5, с. 236]. А. Ф. Крижанівський зазначає, що гарантія означає можливість отримати задоволення свого права чи інтересу за будь-яких умов за рахунок зовнішніх (додаткових) засобів чи дій гаранта – суб'єкта, який бере на себе зобов'язання виконати обов'язок зобов'язаної сторони за умови її власної неспроможності це зробити. Гарантія виступає своєрідною запорукою на випадок, якщо не спрацювають діючі у суспільній практиці зобов'язання і умови їхнього здійснення. Тобто гарантія – це своєрідний «страховий поліс» для уповноваженого суб'єкта [6, с. 86]. Саме таким критеріям повинні відповідати гарантії діяльності органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин на основі принципу законності, з цих позицій і необхідно їх розглядати.

Варто сформулювати вимоги до гарантій діяльності органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин на основі принципу законності: по-перше, такі гарантії повинні реалізовуватись незалежним суб'єктом у сфері земельних відносин; по-друге, мета застосування гарантій законності полягає у відновленні дії принципу законності, а не покаранні посадової особи, яка винна у порушенні принципу законності; по-третє, у систему таких гарантій повинні входити заходи, які застосовуватимуться систематично (контроль та нагляд), оскільки реалізація принципу законності в діяльності органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин повинна відбуватися безперервно.

В сучасній літературі обґрунтовується думка про структуру системи гарантій законності, яка має як загальні гарантії (економічні, політичні, морально-духовні, громадські), так і спеціально-юридичні, що охоплюють такі гарантії: удосконалення законодавства; внутрішньовідомчий і міжвідомчий контроль; діяльність державних органів, які безпосередньо стоять на сторожі законності; діяльність адвокатури; інститут скарг і заяв громадян [7, с. 134].

Схожої думки притримуються В. К. Колпаков та О. В. Кузьменко, які вважають, що перша група гарантій вважається умовами (передумовами) забезпечення режиму законності (політичні, економічні, ідеологічні, організаційні тощо); друга – спеціальними засобами забезпечення режиму законності [8, с. 144]. Н. М. Крестовська і Л. Г. Матвеева також поділяючи гарантії законності на загальні та спеціальні засоби, зазначають, що загальні умови опосередковано впливають на формування поведінки, яка відповідає закону, створюючи передумови для зміцнення режиму законності. Спеціальні (юридичні) засоби – це сукупність умов і засобів, що закріплені чинним

законодавством безпосередньо спрямовані на забезпечення режиму законності, дотримання і захист прав і свобод особи [9, с. 332]. Схожа думка обстоюється і фахівцями теорії права [10, с. 443], які гарантії законності класифікують на загальні та спеціальні. Загальними є об'єктивні умови суспільного співжиття, у межах яких здійснюється правове регулювання та функціонує правова система. Вони визначають атмосферу функціонування та реалізації права, його ефективність і, як наслідок, визначають рівень законності. Вони ж створюють необхідні умови для розвитку і вдосконалення права, а отже, і для підвищення рівня законності [10, с. 443]. Спеціальні умови забезпечення законності визначаються як сукупність юридичних та організаційних засобів, створених спеціально для забезпечення законності. Більшість авторів виділяють серед спеціальних гарантій законності юридичні та організаційні засоби.

Організаційні гарантії базуються на створенні оптимальної структури державного апарату, реалізації принципу розподілу влади та організації роботи спеціальних органів. Система організаційних гарантій теж отримує нормативне закріплення, однак її своєрідність обумовлена діяльністю спеціальних державних структур. До цих гарантій належать: 1) чітка визначеність та нормативна фіксація повноважень державних органів; 2) функціональне розмежування діяльності владних структур; 3) конституційне закріплення принципів організації державного апарату; 4) незалежність юрисдикційних органів та підкореність їх закону; 5) створення необхідних умов для роботи правоохоронних органів; 6) добір та розстановка державних кадрів; 7) наявність органів, що здійснюють контроль та нагляд за законністю; 8) наявність системи стримань і противаг у діяльності державних органів владного характеру [10, с. 444]. Юридичні гарантії законності визначають стан законодавства, його стабільність і відповідність розвитку відносин у суспільстві, рівень юридичної техніки; рівень діяльності з попередження і припинення правопорушень, у тому числі заходів юридичної відповідальності; доступність і якість правосуддя; ефективність контролю за реалізацією правових актів [11, с. 349–348].

В той же час, такі види гарантій доцільно включити до загальних гарантій-передумов, до того ж окремі з цих способів забезпечення законності можна віднести до загальноправових.

На підставі викладеного, гарантії діяльності органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин на основі принципу законності доцільно поділити на групи: загальні гарантії-передумови (соціальні, економічні, політичні, організаційні, правові) та спеціально-юридичні. До загальних гарантій-передумов належать об'єктивні умови суспільного розвитку, в яких здійснюється правове регулювання. Вони безпосередньо відображають закономірності розвитку

суспільства, утворюють макросередовище, в межах якого здійснюється правове регулювання. Серед них, як правило, виділяють: економічні, політичні, соціальні, ідеологічні та інші фактори й умови, що мають об'єктивний характер, наявність яких забезпечує додержання законності та існування правопорядку. Крім того, до переліку загальних гарантій-передумов слід включити організаційні та правові гарантії. Саме частиною правових гарантій виступатимуть спеціальні (юридичні) гарантії діяльності органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин на основі принципу законності.

Список бібліографічних посилань

1. Битяк Ю. П. Административное право Украины. Киев : Право, 2003. 576 с.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. Т. 1: А–Г / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. 672 с.
3. Скакун О. Ф. Теория государства и права : учебник. Харьков : Консум ; Ун-т внутр. дел, 2000. 704 с.
4. Олійник А. Ю., Гусарєв С. Д., Слюсаренко О. Л. Теорія держави і права : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 176 с.
5. Рабинович П. М. Упрочение законности – закономерность социализма. Вопросы теории и методологии исследования. – Львов : Вища шк., 1975. 260 с.
6. Крижанівський А. Ф. Статус категорії «гарантії правового порядку». *Наукові праці Одеської національної юридичної академії*. 2009. № 8. С. 81–89.
7. Малихіна Я. А. Юридичні гарантії за трудовим законодавством. *Форум права*. 2007. № 2. С. 133–138. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2007_2_22.pdf (дата звернення: 01.11.2017).
8. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
9. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права: елементарний курс : навч. посіб. Харків : Одісей, 2007. 492 с.
10. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
11. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т. 1: Загальна частина. Київ : Юрид. думка, 2004. 584 с.

Одержано 02.11.2017

УДК 351.72.47

Олександр Володимирович ДЕНИС,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

БЮДЖЕТНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ВІДНОСИНИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Процес наповнення системи права новими правовими утвореннями отримав додаткових імпульсів після набуття Україною незалежності. В результаті цього почали активно, принаймні на теоретичному рівні, розвиватися такі невідомі раніше галузі права, як